

κ. απαρέμματα

Το απαρέμματο είναι ρηματικό ουσιαστικό που δεν παρεμφαίνει (= δηλώνει) πρόσωπο και αριθμό.

Διακρίνεται σε: ΕΝΑΡΘΡΟ
και ΑΝΑΡΘΡΟ

Έναρθρο απαρέμματο

Το έναρθρο απαρέμματο λειτουργεί

α) ως ουσιαστικό, γι' αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως:

1. Υποκείμενο, Κατηγορούμενο, Αντικείμενο
2. Ομοιόπτωτος προσδιορισμός - Ετερόπτωτος προσδιορισμός
3. Επιρρηματικός προσδιορισμός - Εμπρόθετος προσδιορισμός

➤ *Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν*
(υποκείμενο).

β) ως ρηματικός τύπος, γι' αυτό έχει ιδιότητες του ρήματος:

1. Υποκείμενο (ταυτοπροσωπία, ετεροπροσωπία)
2. Αντικείμενο
3. Χρόνο, Φωνή, Διάθεση

1. Έχει άρνηση μή.

2. Ό,τι βρίσκεται ανάμεσα στο άρθρο και στο απαρέμματο εξαρτάται από το απαρέμματο.

➤ *Ἄξιός αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι τοῦ τοιαῦτα ἀκούειν* (τοιαῦτα: αντικείμενο).

Άναρθρο απαρέμματο

Το άναρθρο απαρέμματο διακρίνεται σε:
ΕΙΔΙΚΟ και ΤΕΛΙΚΟ

A Ειδικό απαρέμματο
(πλάγιος λόγος κρίσης)

Εξαρτάται από ρήματα:

λεκτικά (λέγω, φάσκω, φημί, ὁμολογῶ κ.ά.)

δοξαστικά (νομίζω, δοκῶ, ἡγοῦμαι, οἶμαι, ὑπολαμβάνω)

γνωστικά (γιγνώσκω, ἀκούω)

➤ *Ἐνόμισαν τὴν πόλιν ἐν κινδύνῳ εἶναι.*

Το ειδικό απαρέμματο χρησιμοποιείται ως:

1. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ, σε απρόσωπα ρήματα των παραπάνω κατηγοριών, όπως *δοκεῖ, εἴρηται, λέγεται, ἀγγέλλεται*.

2. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, σε προσωπικά μεταβατικά ρήματα των παραπάνω κατηγοριών.

➤ *Πάντας ὑμᾶς οἶομαι γινώσκειν.*

3. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ, σε γενικές έννοιες και κυρίως σε ουδέτερα αντωνυμιών (*τοῦτο, τότε, ἐκεῖνα, τοιαῦτα*).

➤ *Ἐλεγον τοῦτο, οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.*

ΔΥΝΗΤΙΚΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Το δυνητικό απαρέμφατο είναι πάντα ειδικό και ισοδυναμεί:

- α) με δυνητική οριστική, όταν δηλώνει το δυνατό στο παρελθόν.
- β) με δυνητική ευκτική, όταν δηλώνει το δυνατό στο παρόν - μέλλον.

 Το απαρέμφατο μέλλοντα είναι ειδικό, με εξαίρεση το τελικό απαρέμφατο μέλλοντα που εξαρτάται από τα ρήματα: μέλλω (= πρόκειται), αναιρώ (= χρησιμοποιώ), διανοούμαι, ἐλπὶς ἐστίν, προθυμοῦμαι.

Β Τελικό απαρέμφατο

Το τελικό απαρέμφατο χρησιμοποιείται ως:

- 1) **ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ** σε απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις όπως:

- α) *χρή* = πρέπει
ἀνάγκη ἐστὶ = είναι ανάγκη
δεῖ = πρέπει
καιρὸς ἐστὶ = είναι ευκαιρία
προσῆκει = ταιριάζει
οἷόν τ' ἐστὶ
ἔξεστι
δύνατον (ἐστὶ) } = είναι δυνατό
ἔνεστι = ῥάδιόν (ἐστὶ) = είναι εύκολο
πάρεστι = χαλεπὸν ἐστὶ = είναι δύσκολο
δοκεῖ = φαίνεται καλὸ
εἰκός (ἐστὶ) = είναι φυσικό
ἄξιόν (ἐστὶ) = αξίζει, είναι σωστό

Χρὴ ἢ λέγειν με πρὸς ὑμᾶς τάληθῃ

- β) σε απρόσωπα ρήματα (κελευστικά, προτρεπτικά, παραινετικά, αιτητικά, ευχετικά).

Με τα ρήματα αυτά το τελικό απαρέμφατο είναι του πλαγίου λόγου επιθυμίας.

Προστέτακται αὐτοῖς πράττειν τοῦτο.

- 2) **ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ**, σε ρήματα:

- α) δυνητικά, όπως: *δύναμαι οἷός τ' εἰμί, ἔχω, ἐπίσταμαι*.
- β) βουλευτικά, όπως: *βούλομαι ἐφίεμαι* (= επιθυμώ), *ὀρέγομαι, (ἐ)θέλω*.
- γ) αποπειρατικά, όπως: *πειράωμαι - ὦμαι, ἐγχειρῶ* (= προσπαθώ), *ἀγωνίζομαι*.
- δ) κελευστικά, προτρεπτικά, παραινετικά, αιτητικά, ευχετικά, όπως: *κελεύω, ἐπιτάττω, παραγγέλλω, προστάττω, ἐπισκήπτω,*

τὸ νῦν εἶναι = όσο για τώρα

ἐκὼν εἶναι = όσο εξαρτάται από τη θέληση κάποιου

ὡς ἔμοι δοκεῖν = όπως νομίζω

τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι = όσο εξαρτάται απ' αυτόν

τὸ ξύμπαν εἰπεῖν = γενικά

ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν = για να μιλήσω απλά

συμβουλευῶ, παραινῶ, δέομαι, αἰτῶ, ἄξιῶ, εὔχομαι.

Με τα ρήματα της τελευταίας κατηγορίας το τελικό απαρέμφατο είναι του πλαγίου λόγου επιθυμίας.

Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας.

- 3) **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ**, σε συνδυετικά ρήματα, όπως: *εἰμί, γίγνομαι, καλῶ*.

- 4) **ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ**, σε γενικές έννοιες, και σε ουδέτερα αντωνυμιών.

Τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον, ἀποδιδόναι ἑκάστῳ τὸ προσήκον.

- 5) **ΤΕΛΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ**, ως ετερόπλητος προσδιορισμός προσδιορίζει επίθετα και ουσιαστικά που δηλώνουν δυνατότητα, καταλληλότητα, αναγκαιότητα, προθυμία, επάρκεια, κλίση, όπως: *ἱκανός, δυνατός, ἔτοιμος, ῥάδιος, χρήσιμος, πρόθυμος, ἀναγκαῖος*.

Τούτους ἀδυνάτους ἡγοῦμαι λέγειν.

- 6) **ΤΕΛΙΚΟ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ**
ἢ ΤΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ,

Το τελικό αυτό απαρέμφατο είναι επιρρηματικός προσδιορισμός που εξαρτάται από ρήματα που δηλώνουν σκόπιμη ενέργεια ή κίνηση, παραχώρηση, εκλογή, επιτυχία, εμπόδιο, όπως: *ἀφίημι* (= επιτρέπω), *δίδωμι, διαπραττομαι, φύομαι* (= εἶμαι από τη φύση μου έτσι ώστε να...), *ποιῶ*.

Τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν.

ΑΠΟΛΥΤΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ

Το απόλυτο απαρέμφατο είναι ανεξάρτητο από την πρόταση στην οποία βρίσκεται. Μπαίνει παρθετικά, ως στερεότυπη έκφραση μέσα στο λόγο, χωρίς να αποτελεί συντακτικό όρο (*υποκειμένο, αντικείμενο, επεξηγήση*).

Τέτοια απαρέμφατα είναι:

ὡς συντόμως εἰπεῖν
ὡς συνελόντι εἰπεῖν
ὡς διὰ βραχέων εἰπεῖν } = για να μιλήσω σύντομα, με δύο λόγια

ὡς (ἔπος) εἰπεῖν = για να πω έτσι

ὀλίγου δεῖν
μικροῦ δεῖν
(οὐ) πολλοῦ δεῖν } = λίγο λείπει, σχεδόν

ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰπεῖν = για να μιλήσω με συντομία